

Petya Assenova

(Bulgaria, Sofia University St. Kliment Ohridski)

Linguistic and Ethno-linguistic Studies. In Memory of Academician Vladimir Georgiev (1908–1986)

[Editorial Board: Vasilka Tapkova-Zaimova, Zhivko Boyadzhiev, Ivan Duridanov (Editor-in-Chief), Maksim Mladenov.]

Second Edition. 2020, Sofia: BAS Publishing House Prof. Marin Drinov, 245 p.

Abstract: This collection of papers in memory of Academician Vladimir Georgiev was originally published in 1993 to mark his 85th anniversary.

More than a quarter of a century later the second edition of the collection of papers titled *Linguistic and Ethno-linguistic Studies. In Memory of Academician Vladimir Georgiev (1908–1986)* has its moral and scientific justification – the contributions of the articles submitted many years ago are still relevant today. The papers included in the volume deal with issues in Indo-European, Slavic and Balkan linguistics and are founded on arguments and language material that continue to kindle the interest in these fields, thus contributing to their advancement.

Although dedicated to Academician Vladimir Georgiev, this second edition of the collection of papers is meant to honour not only his memory but also that of the contributing authors who have since passed away.

Петя Асенова

(България, Софийски университет „Св. Кл. Охридски“)

Лингвистични и етнолингвистични изследвания. В памет на акад. Владимир И. Георгиев (1908-1986)

[Редакционна колегия: Василка Тъпкова-Заимова, Живко Бояджиев, Иван Дуриданов (отговорен редактор), Максим Младенов.]

Второ издание. 2020, София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 245 с.

Сборникът статии в памет на акад. Владимир И. Георгиев в първоначалния си вид е издаден през 1993 г. от Университетското издателство „Св. Климент Охридски“, за да се отбележи 85-годишнината от неговото рождение. Като издатели, на титулната страница, са посочени Институтът за български език и Институтът по балканистика към БАН. Редакционната колегия е съставена от представители на три институции: Живко Бояджиев, Иван Дуриданов (отговорен редактор), Василка Тъпкова-Заимова, Максим Младенов.

Акад. Владимир И. Георгиев (1908-1986) е български езиковед със световна известност и признание, оставил значими изследвания преди всичко в областта на индоевропейското езикознание с особен оглед към старите езици на Балканския полуостров и Средиземноморието. Но също така в общото, славянското и балканското езикознание, в етимологията и историята на българския език. Трудовете му, написани преди десетилетия, запазват своята актуалност и днес.

Освен учен от висок ранг, той е и организатор на науката, и авторитетен участник в общественния живот: заместник-председател на БАН (1959-1972), заместник-ректор и ректор на Софийския университет (1948-1956), ръководител на Катедрата по общо и индоевропейско езикознание (1948-1974); директор на Института за български език (1951-1956), директор на Единния център за език и литература (1972-до края на живота си). Член-кореспондент е на няколко чуждестранни академии на науките и почетен доктор на няколко университета; председател на Международния комитет на славистите (1960-1963), на Международния комитет за изследване на Югоизточна Европа (1965-1967), член на Международния комитет на лингвистите.

След повече от четвърт век новото издаване на сборника *Лингвистични и етнолингвистични изследвания. В памет на акад. Владимир И. Георгиев (1908-1986)* има своите морални и научни основания. Едно от тях е, че в предишното издание, при много от статиите, старите печатни технологии са довели до нежелан резултат за полиграфските му качества, които в много случаи пречат на четивността на текста. По-важно обаче е, че приносите в предложените тогава статии продължават да са актуални. Те анализират проблеми на индоевропейското, славянското и балканското езикознание, въз основа на аргументи и езиков материал, годни да поддържат и днес интереса към изследваните области и по този начин да допринесат за тяхното развитие. И това не е случайно – авторите на статиите са едни от най-изтъкнатите специалисти в съответните области на езикознанието, от поколението на Вл. Георгиев: Александру Росети (1895-1990), Роже Бернар (1908-1997), Йон Пътруц (1914-1992), Франтишек Славски (1916-2001); измежду по-ранните му последователи в науката: Йохан Кноблех (1919-2010), Леонид А. Гиндин (1924-1994), Велизар Велков (1928-1993), Александър Ничев (1922-1988), Ерик Хемп (1920-2019), Норберт Райтер (1928-2009), Хенрик Бирнбаум (1925-2002), Ролф Кьодерич, В. К. Журавльов (1922-2010), Ив. Дуриданов (1920-2005), В. Тъпкова-Заимова (1924-2018); от получилите вече авторитет по онова време в славистиката и балканистиката Кр. Чолакова, Хр. Първев, М. Младенов, Анг. Минчева, Ек. Дограмаджиева, Б. Велчева, Кл. Щайнке, Й. Шатковски – до талантивия млад екип на Българския етимологичен речник (БЕР), изцяло подготвен и възпитан под непосредствените грижи на един взискателен учител.

Сборникът включва 38 статии, разпределени в три дяла:

- Индоевропейско езикознание;
- Балканско езикознание;
- Българско и славянско езикознание.

Съдържанието им засяга основните научни области, в които Вл. Георгиев е работил и е оставил последователи и ученици.

В първия дял са поместени 7 статии. Една част от тях интерпретират проблеми на палеобалканските езици: аргументи в подкрепа на издигнатата за първи път от Вл. Георгиев теза за разграничаването на тракийския от дако-мизийския (13-28), предложени от *Ив. Дуриданов*; данни за споменаването на тракийски племенни имена

преди Херодот, през VI пр.н.е. (35-40) от *В. Велков*, археолог, завършил класическа филология като студент на В. Георгиев; анализ на хето-лувийски топоними и етноними от Трояда (29-34) от *Л. А. Гиндин*.

Други са в областта на класическите езици: критически анализ на текст от Ариан, в който се описват събития и герои в Македония и Елада (49-54), направен от класика и преводач на старогръцка литература *Ал. Ничев*; *Й. Кноблех* разглежда историята на афективното латинско отрицание *haud* (41-43), а две авторки – *Василка Тъпкова-Заимова* и *Румяна Сярова* спират вниманието си върху обичайната за византийската лексикография архаизация на етническите имена (55-60).

Рано напусналият живота *Г. Риков* (1946-2002) посвещава на своя учител една далечна индоевропейска реконструкция въз основа на ларингалната теория (44-48), в която свой принос е дал Вл. Георгиев.

Разделът, посветен на балканското езикознание (12 статии), се открива с обзорна статия на *Жак Фьойе* върху приносите на Вл. Георгиев в балканското езикознание (63-68). Преобладаващата тематика е взаимодействието между балканските езици: славизмите в албанския в светлината на теорията за езиковото заемане (63-68) от *Н. Райтер*; старогръцките заемки в румънския и арумънския (118-120) от *Хр. Дзидзилис*; езиковите контакти, отразени в ономастиката на Балканския полуостров в статиите на *Н.Ковачев* (122-128) и на *Й. Пътруц* (129-132); семантични успоредици в лексиката (93-98) и във фразеологията (85-92) на балканските езици, съответно в статиите на *М. Младенов* и *О. Младенова* и на *П. Асенова*.

Видният френски българист и консултант за БЕР *Р. Бернар* предлага етимологии на две думи с балканско разпространение (69-74), а *Р. Кьодерич* – етимологията и историята на алб. *grua* ‘жена, съпруга’, достигайки до връзките ѝ с праиндоевропейския (109-117). Критичен преглед на българската част на четириезичния речник на Даниил (99-108) е направен от *К. Костов*. В кратка бележка (стр.121) историкът на румънския език *А. Росети* се спира на два типични за румънския език гласни *ă* и *î*, които имат отношение към средния вокал *ə*, пресечна точка на общностите във фонемната система на балканските езици. Делът, посветен на балканското езикознание, завършва с коментара на *К. Щайнке* върху непубликуваната кореспонденция на големия български езиковед Ст. Младенов и основоположника на балканското езикознание Кр. Санфелд (133-138).

Последната част на Сборника, посветена на българското и славянското езикознание, е обяснимо най-обемна. Тя съдържа 19 статии. Открива се с концептуална статия на видния руски славист В. Журавльов върху една любима изследователска област на Вл. Георгиев – диахронната морфология (141-147). В останалите статии са разгледани проблеми на палеославистиката: основанията относно датировката на старобългарския паметник *Vita Constantini* (148-151) под авторството на *А. Минчева*; употребата на глаголицата на Балканите през XII-XIII в. (152-153) от *Б. Велчева*; грешките в календара на кирилския старобългарски паметник *Савина книга* (154-160), анализирани от *Е. Дограмаджиева*; дискуссионни въпроси на старобългарската епиграфиката от X в. (161-167), засегнати от *Б. Джонов*; разбор на мотивите за различните начини на назоваване на най-ранния период на славянската книжовност (207-211) от *Х. Бирнбаум*; идеи върху словообразуването – в старобългарския (168-170) в статията на *Е. Хемп*, а в общославянски аспект (171-172) – изложени от *Фр. Славски*.

Между изследванията върху новобългарски езиков материал три от статиите (173-187) са етимологични приноси (*М. Рачева, Т. Тодоров, Л. Димитрова-Тодорова*), а други две засягат принципи на етимологичното изследване: *Б. Парашкев* разглежда случаи на етимологична дублетност (201-206), а *У. Дукова* – етимологизуването на табуистични названия (196-200).

Методологични въпроси на изследването на съвременния български език (212-227) се разглеждат в статиите на *Хр. Първев* и на *Ив. Куцаров*; на омонимията в българската ономастика в теоретичен аспект (188-195) е посветена статията на *А. М. Складенко*, а на един частен случай на подобна проява (242-245) – статията на *Ю. Петкова*. *К. Чолакова* се спира на един тип фразеологизми в българския език (234-241), а *Я. Шатковски* – на интересен словообразователен тип (227-233).

Представеният Сборник статии, посветени на акад. Владимир И. Георгиев, днес е поклон пред неговата памет, но и пред паметта на напусналите живота автори. Изданието е изготвено с участието на 14 езиковеди, специалисти в областите на статиите, които направиха коректурите (наред с авторите). Освен 16-те статии, написани на български, 8 са написани на немски, 5 – на руски, по 4 – на английски и на френски, и една на полски. Това изискваше научната компетентност на „коректорите“ да бъде съчетана с перфектното познаване на съответните чужди езици. На всички тях читателят дължи благодарност. Но особената признателност е за подкрепата и търпеливото разбиране, което прояви ръководството на Института за български език, за да се осъществи това издание.